

פושעת, לא מספרים על תופעות הלוואי הכוללות: דיכאון, אובדן, שינויים במצבי רוח, דימום כבד, פגיעה בפוריות, עלייה במשקל, איבוד שיער, דלדול העצמות. כמו כן, רופאים רבים הורשעו על ידי בית המשפט על נתינת הדיפו-פרוורה ללא הסכמה מראש. התרופה ניתנה לנשים שבאופן ברור ומוחלט לא קבלו מידע על תופעות הלוואי שלה, ולא נתנו הסכמתן לכך. בקיצור: זהו אמצעי מניעת הריון יעיל ביותר ותרופה רעה מאד.

תרופה רעה מאד

בתיא סלזמן לוי

בישראל, התופעה של שימוש בתרופה קיים כמו בשאר העולם. באופן מדהים, בארץ ניתנת התרופה לנשים ממוצא אתיופי, שלדעת הממסד הרפואי והסוציו-כלכלי, מתאימות לפרופיל האשה הבורה והלא-מודעת. ברחבי העולם, רוב הנשים הלבנות המשכילות והמבוססות, דחו את הדיפו-פרוורה. שולחות את יצרני התרופות לחפש רוחים בקרב אוכלוסיות מוחלשות פוליטית, שהגישה לאמצעי מניעה אחרים נחסמה בפניהן.

יעילות התרופה ללא התייחסות לתופעות הלוואי שלה - הורידה את שיעור הלידות בקרב נשים שחורות עניות, שלא לדבר על השליטה באוכלוסיות עניות ומוחלשות. זאת לא פרנויה: מחקרים על משתמשות הדיפו-פרוורה בארה"ב, מלמדים כי 84% מהנשים הן שחורות, 74% מהן בעלות הכנסה נמוכה. כמו כן, הניסויים והשימוש בתרופה התמקדו כמעט בלעדית בנשים מאוכלוסיות במדינות מתפתחות ואוכלוסיות צבעוניות עניות בארה"ב. מה שמעלה שאלות רציניות לגבי כפייה וחוסר הסכמה מדעת, בעיקר בקרב נשים לא משכילות ומאותגרות נפשית. אין דוגמא טובה יותר (או גרועה יותר), לקשר בין האישי לפוליטי מפוריות כלל ודיפו-פרוורה בפרט. קחי אחריות לידע את עצמך ולידע אחרות. סרבי לכל הצעה מהרופא לגבי תרופה שהיא "טובה" בשבילך. אמרי לחברותיך לנהוג כמותך. כפמיניסטיות, מאבקנו לא יסתיים עד אשר נשים תהיינה בעלות ההחלטה האחרונה לגבי הפוריות שלנו, ועד אשר יהיה בידינו אמצעי מניעה יעיל ובטוח באמת.

במשך אלפי דורות, לרובן המכריע של הנשים לא הייתה האפשרות להחליט אם ללדת ילדים. נשים אז חוו הריונות בלתי רצויים. מניעת הריון בטוחה, אמינה ונגישה הייתה משאת נפשן של נשים. באופן פוליטי, שליטתן של הנשים על הפריון, הוגבלה לעתים תכופות באופן אכזרי על ידי מי ששלטו בחברה. מניעת הריון יעילה וזמינה הינה גורם מכריע בהעצמת נשים. אבן דרך מכרעת בתהליך שחרור האשה, הייה החופש להחליט האם להיכנס להריון. האם באמת התקדמנו מאז? כבר 35 שנים, ושוב ממקדת התרופה למניעת הריון "דיפו-פרוורה", את אור הזרקורים, על ההסתעפויות הפוליטיות, בעניין פוריות האשה. פעם נוספת, הממסד הרפואי המורכב ברובו מגברים, יחד עם יצרני התרופות שרובם גברים, חוגגים את פריצת הדרך לנשים, פריצת דרך שהתבררה כסכנה בריאותית ואסון פוליטי.

Depo Provera (depot medroxyprogesterone acetate) דיפו-פרוורה היא האמצעי למניעת הריון המורכב מפרוגסטרוגן (הכי דומה להורמון פרוגסטרון), המוזרק לגוף, פעם בשלושה חודשים. בפרסומים, הוא מוצג בגאווה, כאמצעי המניעה ללא אסטרואגן = התשובה למניעת הריון בטוחה וידידותית. למרות שתכונותיו הקליניות הוכחו, לנשים שוב מספרים רק את חצי הסיפור: המעטה בערך הסכנות שבתרופה זו, והסתרה לא חוקית של השימושים הסוציו-פוליטיים המגוונים והמפחידים שעושים בה. מסובך מידי לתאר כאן את הדיון המורכב, המתקיים כבר שלושה עשורים לגבי הפרטים הרפואיים של התרופה. בשורה התחתונה, לנשים ישראליות: דיפו-פרוורה נמכרת בעיקר לרופאים ולארגוני בריאות הציבור, כגון קופות החולים. כתרופה המתאימה ביותר לנשים לא משכילות, שלא מסוגלות לקרוא ולהבין הוראות כתובות, או כאלו ששוכחות לבלוע גלולות. נאמר עליה כי היא האמצעי הטוב ביותר לנשים ללא מודעות גינקולוגית, ולנשים שהתרבות שלהן לא מקדמת בחירה אישית לגבי פריון. הצד השני של המלצות מבריקות אלה, שהרופאים והיצרנים, בהזנחה

דבר המערכת

לפי החלטת קולקטיב, נושא דף מידע זה הינו בהתערבויות טכנולוגיות בכלל ושל המדינה בפרט בסוגיות פריון. הנושא עלה כאשר הובאה לידיעת הקולקטיב העובדה כי נשים ממוצא אתיופי בישראל מקבלות זריקת "דיפו-פרוורה" למניעת הריון. הזריקה הזו היא "תרופה רעה מאוד", כפי שניסחה זאת בתיא סלזמן לוי (ראו קטע). הסיפור הגיע לידיעתנו (בזכותה של יאלי השש היקרה) במקביל לעבודה המאומצת של הארגון (ובעיקר של וועדת ההיגוי) על שינויה של הצעת החוק לתרומת ביציות לשם מחקר ופריון. הסיפור על זריקת ה"דיפו-פרוורה" הראה לנו עד כמה רלוונטי הפריקט החדש של הארגון: "נשים וטכנולוגיות רפואיות" ומול אילו אויבים קשים אנו עומדות, אויבים שנדמים לעיתים כטחנות רוח עקשניות. אחד האויבים נמצא בתוכנו והוא החשש מול הידע המוצג לנו על ידי הממסד הרפואי והמדעי. בדיחה ישנה שואלת: מה ההבדל בין אלוהים לרופא? אלוהים יודעת שהיא לא רופא, ונראה לפעמים כאילו גם אנחנו נדבקנו במחשבה הזו. לעיתים קרובות הטכנולוגיה והמדע אכן טומנים בחובם דברים מדהימים למין האנושי וחלקם קשים להבנה, בייחוד למי שאיננה חלק מהקליקה של המדענים/יות והרופאים/ות. ישנן התפתחויות טכנולוגיות ורפואיות שייתכן שמטרתם נעלה, אך הדרך, כפי שהיא היום, תפיל יותר מידי חללים. המקרה של המחקר בתאי הגזע ממחיש זאת בצורה מושלמת, מצד אחד מטרה טובה ומרגשת מדעית ומצד שני - סיכון אלפי נשים בתהליך. עוד ניתן לקרוא בדו"ח המצוין שיצא בנושא תרומת הביציות ונמצא כבר בבית "אשה לאשה" ובאתר האינטרנט. הרבה פעמים קשה לנו לראות כיצד טכנולוגיה רפואית כזו או אחרת מסוכנת לנו כנשים, כאנשים, וזאת בגלל הפחד שלנו לנסות ולהבין את הטכנולוגיה, לנסות ולהבין במה דברים אמורים. אנו מסוגלות ואנו מוכרחות. אם אנחנו לא נעמוד על המשמר אף אחד/ת אחר לא יעשה זאת בשבילנו.

יהל אס קורלנד

אשה לאשה, אסוואת ועמותת אלקאוס
מזמינות/ים אתכן/ם

למסיבה

לציון היום הבינלאומי נגד ההומופוביה

ביום שישי 16.5.08 בחיפה

תבואו ברוח של סובלנות, אהבה וכיף

מחכה לכם/ן מוסיקה טובה, ריקודים ועוד הפתעות

לפרטים נוספים והרשמה, אנא התקשרו:

0542469152, 048650977

*דמי כניסה: 30 שקל או לפי יכולתך

* יש אפשרות להסעה מתל אביב עפ"י מספר נרשמות

أصوات، امرأة لامرأة والقوس
يبدوكم/من

لحفلة

لذكر اليوم العالمي لمناهضة رهاب المثلية

يوم الجمعة 80.5.61 في حيفا

حفلة رقص، موسيقى رائعة ومفاجآت أخرى

في جو حاي وممتع

للتسجيل وتفصيل عن المكان

الرجاء الاتصال:

2519642450, 779056840

*رسوم الدخول: 03 شاقل أو حسب قدرتك

* هناك امكانية للباص من تل ابيب حسب العدد

אאוגניקה / נטלי הופמן

אאוגניקה היא פילוסופיה חברתית המנסה להשביח את הדורות הבאים דרך התערבות מסוגים שונים ברבייה ובתורשה.

האאוגניקה שואפת להשבחה גנטית של הדור הבא. אאוגניקה הפכה לדיסציפלינה אוניברסיטאית נחשבת ומוערכת עד אחרי מלחמת העולם השנייה. במדינות רבות הנהיגו מדיניות אאוגנית של עיקור כפי על מנת למנוע מאוכלוסיות חלשות להתרבות, בין הארצות שהנהיגו משטר כזה: ארצות הברית ושוודיה.

מדינה נוספת המיישמת עקרונות אאוגניים כיום, היא סינגפור שמעודדת בעלי השכלה גבוהה להינשא אחד לשני ואף מספקת תמריצים כלכליים בעבור כל ילד. קיימים שני סוגים של משטירה ברירה אאוגניים: אאוגניקה "שלילית" ו"חיובית". "אאוגניקה חיובית" היא עידוד של פרטים שנתפסים כראויים להתרבות ולהוליד צאצאים, על מנת להגדיל את השכיחות של תכונות מסוימות באוכלוסיה. "אאוגניקה שלילית" היא הניסיון להפחית את השכיחות של תכונות מסוימות באוכלוסיה על ידי עיקור של אנשים שנתפסים כנושאי התכונות הללו.

"החשיבה האאוגנית קיימת ושרירה גם היום", טוענת החוקרת שחלב סטורל-ליס אשר חקרה את שירותי הבריאות בארץ בשנות החמישים. "היא באה לידי ביטוי בעיקר בשיעור הגבוה מאוד של בדיקות טרום-לידתיות וסינון גנטי (של עוברים חריגים מבחינה גנטית). יש לאמהות מוטיווציה גבוהה מאוד ללדת ילדים בריאים בלבד והיחס לחרגי, לשונה, לנכה, בחברה הישראלית הוא בעייתני".

בבתי החולים מוצעות כיום להורים לעתיד שלל בדיקות גנטיות המאבחנות את העובר לפני לידתו. חלקן מיועדות לאתר מחלות קשות, כמו טיי-זקס, מחלה ניוונית הגורמת למוות בייסורים בגיל הינקות. אך אחרות נועדו לסנן עוברים בעלי תכונות שנושאייהן יכולים לחיות חיים מספקים ומלאים, כמו חירשות ועקרות. הטכנולוגיה מאפשרת היום לבצע זאת ולגזור בכך כלייה על א/נשים רבים, עוד טרם נולדו. האם אנחנו רוצות לחיות בעולם בו יש רק א/נשים מושלמים? אין ספק כי היכולת לשלוט בתכונות ומאפייני הצאצאים העתידיים מעניקה תחושה גדולה של חוסר נוחות מוסרית.

מכתב מכאן

כולם מדברים על קצב ואני רוצה לשאול איך קרה בכלל שאדם שעסק בהטרדה מינית לאורך שנים רבות הגיע להיות נשיא. מדברים על קצב ואני רוצה לשאול על רמון. איך קרה שמי שהורשע בעבירה על מעשה מגונה חזר להיות שר בממשלה. מדברים על קצב ואני רוצה לשאול מה קורה יום יום ושעה שעה לנשים רבות במקומות עבודה, ברחוב, בבית, בכל מקום. למה עלינו לחיות בעולם עוין. קשה לנו להאמין שאכן כך. כדי לשרוד ולהמשיך לחיות ולתפקד עלינו לשכוח שאנחנו חיות במקום עוין. עלינו להעמיד פנים שהכל בסדר ולהמשיך הלאה. אני חושבת שאכן בתחושה הזאת אנחנו יכולות להתחבר אחת לשניה. אנחנו יכולות להבין ולחוש מה עושה הדיכוי הזה שלנו כנשים לחי היום יום שלנו. אנחנו יכולות לדמיין את החוויה של דיכוי העוברת על נשים פלסטיניות בישראל. מה קורה לנשים עניות. מה קורה לנשים לסביות. מה קורה לנשים זקנות. מה קורה לנשים שיכולתיהן שונות והן זקוקות לעזרה ולתמיכה. לפני חודשיים פנינו לביטוח הלאומי לקבל תמיכה כדי להפוך את המקום שלנו - בית קואליציות נשים חיפה - למקום נגיש לנשים עם מוגבלויות. התחושה הראשונה שקבלנו מהם היתה שעלינו להביא טפסים ואישורים ולמלא שאלון ארוך ומפורט ואולי בכלל לא כדאי לנו להתאמץ. אולי כדאי שלא תתחילו למלא טפסים ולבקש בקשות. ואני לתומי חשבתי שהמוסד לביטוח לאומי הוקם לטובת תושבי המדינה, שמטרתו לעזור לנו ולהקל עלינו. באמת לתומי. שהרי המציאות שונה לחלוטין. המציאות היא של מאבק מתמיד. מאבק על הזכויות הבסיסיות שלנו. אנחנו חייבות לתבוע מן המדינה את מה שמגיע לנו ממילא. אנחנו חייבות לתבוע יחס של כבוד ומתן זכויות שוות כדרישה בסיסית ומתבקשת מאלוהי. אנחנו רוצות שאלומות לא תהיה חלק ממצייאות חיינו. לא אלימות של הצבא, לא אלימות של המשטרה, לא אלימות של בני זוג ולא של בני משפחה. לא אלימות של זרים ולא של קרובים. לא אלימות של שר בממשלה ולא אלימות של הממשלה. כל אחת במקום שלה רוצה לחיות בתחושה של חירות, של חופש. כל אחת רוצה להחליט אם מי וכיצד היא רוצה להיות. איך היא רוצה לחיות את חייה. כל אחת מאיתנו תובעת לעצמה, כל אחת תובעת לקבוצה שאליה היא משתייכת, כל אחת תובעת לכולנו את החירות לחיות את חיינו.

חנה ספרן

בארגון "אשה לאשה" מוקם בימים אלו מרכז מחקר, ברצוננו ליצור אוסף של תיזות מאסטר ודוקטורט בנושאי נשים ומגדר מכל הארץ. אם כתבת או את יודעת על מישהי/ו שכתבה אנא שלחי לנו למען כולנו. הכתובת למשלוח התיזה הנה:

isha.lib@gmail.com

נשים בשחור

ממשיכות להפגין בכל הארץ!
חיפה כל שישי בין
13:00 - 14:00
בכר הגפן בן-גוריון.
בואי הצטרפי גם את!

גלוס

אשה לאשה באינטרנט

www.isha.org.il
הצטרפי לרשימת התפוצה שלנו:
ishahfc@netvision.net.il

אנו שמחות לבשר כי
הדו"ח על הצעת
החוק לתרומת
הביציות הושלם
וניתן לקבלו בבית
"אשה לאשה"
ובאתר האינטרנט

מערכת: מיקי, ארנה מרי-אש, חדוה אייל,
נטלי הופמן, עולה שתווי, צמרת הרשקו,

יהל אס-קורלנדר, תום הורוביץ

עיצוב גרפי: יורדן דותן www.jordandotan.com

”ואני לא רוצה ילדים...“ / תלמה בר-דין

קשה לדעת מה קדם למה: הפמניזם שלי, או ההחלטה שלי לעבור עיקור. בעצם זה לא חשוב כל-כך. ברור לי שרוח המהפכנות עזרה לי לעשות דברים לא נורמטיביים שהאמנתי בהם.

כבר בגיל צעיר (20) ידעתי שאני לא רוצה ילדות/ים (לשם נוחות אשתמש רק בלשון נקבה) משלי. ידעתי גם שאם כן, אז אאמץ, כי יש המון ילדות עזובות. זה ניראה לי תמיד אגוטריפ לעשות ילדה שתישא דווקא את הגנים שלי: ”למה מי אני?!“ לא ניראה לי להביא ילדות לעולם מתוך סקרנות לראות מה ייצא ממני ומבן זוגי. שנאתי גם את הרעיון שכך יהיו מי שיטפלו בי בזקנתי. לא האמנתי בחשיבות המשך ”המשפחה הגרעינית“ שלי ובקושי בהמשך האנושות המאכזבת. לא היתה לי תשובה טובה לענות לילדתי שתשאל אותי: ”למה החלטת להביא אותי לעולם?...“ חשבתי שלעשות ילדות זה באותה מידה אגואיסטי כמו לא לעשות, רק נורמטיבי יותר, והרבה פחות אחראי. פגשתי באמצע שנות ה-20 שלי תיירת שסיפרה לי על שיטת עיקור קלה ובטוחה: ”קשירת חצוצרות!“ היה לי ברור שלא אסכים להוצאת כל הרחם. זה מצא חן בעיני אבל החלטתי להמתין כמה שנים להיות בטוחה. וכך, בגיל 28, כבר אחרי הפלה ו-10 שנים של אמצעי מניעה לא בטוחים לבריאות, החלטתי לקשור את החצוצרות.

בזמנו, העובדה שהעיקור היה בלתי הפיך הפכה את הצעד הזה לדרמטי מאד בעיני כולם (לא בעיניי). מאז אפשר כבר לעשות הפירות למיניהן. חברותי (שהיו כבר אז פמיניסטיות ולא מיינסטרים) קיבלו את ההחלטה שלי בהלם נוראי ונאבקו בעוצמה לשכנע אותי לא לעשות את זה (הן השתמשו אפילו במונח ”הטלת מום“=self mutilation). זה ממש לא היה מקובל. בארץ לא היו מאפשרים לי זאת ואפילו סרבו לאשר ניתוח פרטי, שעלה הון תועפות. הסיבות היו נורמטיביות: ”את לא אשה אם את לא אמא“, ואפילו: ”את צריכה לעשות בנים לצה“ל שייגנו עליך“... סיבות מצוינות עבורי להבין למה אני בדרך הנכונה. בזמנו חייתי עם בן זוגי ההולנדי (פמיניסט אמיתי כבר אז, 1973) ופניתי אליו

בשאלה, מדוע הוא לא עושה עיקור (ניתוח קל לגברים), הרי אני כבר שנים עם אמצעי מניעה, עכשיו הגיע תורו. תשובתו היתה: ”אין בעיה“. זה הספיק לי! אבל מאחר וחיינו באהבה חופשית, והיה סיכוי שניפרד בהמשך, (כי אלו החיים), החלטתי אני לעשות זאת, למען החופש שלי ולמען מימוש עקרונותי. בן זוגי מאד תמך, ובהמשך גם הוא עבר עיקור. ההחלטה היתה בלעדית שלי!

למזלי חייתי בהולנד (ב-1977), ושם המוטו היה ”רצונה של האשה - כבודה“ ו”גופי שלי שייך לי“, ובלי שום שאלות ולחץ נפשי עלי, איפשרו לי לקבל את הניתוח הקטן הזה דרך קופת חולים (היות שהייתי נשואה להולנדי). אושפזתי בבית חולים, והניתוח היה מאד קל ומהיר. תוך יום חזרתי הביתה מאושרת.

לפני שבועיים (30 שנה אחר) פגשתי חברה טובה שלי מאותה תקופה, ושאלתי אותה מדוע כל כך נרעשה והתנגדה לעיקור שלי בזמנו. היא אמרה שמאד פחדה שיום אחד אתחרט, וחשבה שמחובתה כחברה נאמנה להילחם עד חורמה למעני נגד מה שהיא מאמינה שאולי יזיק לי. היא הוסיפה שהיא התבדתה, ועם חלוף השנים היא רואה עד כמה אני שלמה עם החלטתי.

זה הדבר הכי חכם שעשיתי למען עצמי, ואני מאושרת עם התבונה שהיתה לי אז. מעולם לא התחרטתי אף לא לשנייה. אני שלמה 101% עם הצעד הזה. לא כך אנשים אחרים, שמציקים לי עד היום על המעשה הסופי הזה (כאילו שללדת ילדות זה לא סופי, שלא לדבר על ההשלכות הקשות שעלולות להיות בגלל הורות לא ראויה). חברותי נהנו עם השנים מהפנאי והסבלנות שלי לטפל ולאהוב את ילדותיהן כאשר היו צריכות פסק זמן קצר. ההחלטה לא להביא ילדות (נוספות...כי יש מספיק) מעולם לא נבעה מחוסר אהבה לילדות (כפי שהרבה אנשים חושבים בטעות).

חשוב שכל אשה תדע שיש לה אפשרות לבחור הרבה בחירות לגיטימיות בחייה. בזמנו (נולדתי ב-1949) זה היה פחות נפוץ. יכולת להיות אשה שלמה רק אם היית אמא. ולא - היית נחשבת למסכנה ונכה. אז, נשים, תעשנה מה שבראש שלכן, כי מה שלא תחליטו, תמיד יהיו מי שידברו סרה עליכן.

איך זה לשאת בתוכך אדם / קבוצת הגברים הפמיניסטית ”אשה לאשה“

פגישתה בתחילת אפריל של קבוצת הגברים הפמיניסטית עסקה ביחסנו לפריון. דיברנו על ההתחברות שלנו, כגברים, לפריון שלנו, כלומר ליכולתנו להפרות, ליצור אדם, צאצא או צאצאית, דור המשך. נראה שחלק מאתנו, לפחות, מתחבר ליכולת הזו מאוחר יחסית בחיינו, אם וכאשר אנחנו בוחרים לממש אותה, ולפעמים רק אחרי שאנחנו כבר מממשים אותה.

על אחת כמה וכמה, חלקנו מצא שקשה עד בלתי אפשרי עבורנו להבין את חוויית הפריון הנשית, בעיקר בכל הקשור להריון וללידה, אפילו אם הם רצויים. איננו חושבים שגבר, שאין לו רחם ולעולם לא יישא עובר ולא ילד תינוק, באמת יכול להבין את המגבלות והאפשרויות שהטבע נתן לאישה בהקשר זה. גם אם נהיה פתוחים וקשובים, לא נוכל להכיר באמת את הקשיים והאיומים הכרוכים בהריון לא-רצוי, וגם לא את החוויה יוצאת הדופן של הריון מבחירה. אין לנו שמץ של מושג איך זה לשאת בתוכך אדם, שגדל בפנים ומתפתח, אולי אפילו בלי שתצצה בכך, ואפילו יהיו אלה בנך או בתך.

מכאן, שההשלכות של יכולת ההפריה שלנו, כגברים, על נשים, לא יכולות להיות ברורות לנו באמת: זה כנראה המקום שבו חוויית הגוף השונה של גברים ונשים ממלאת תפקיד מכריע, שאי אפשר לעקוף אותו. לא נוכל באמת להבין אילו סכנות טומן בחובו הזרע שלנו לאישה, כי הגוף שלנו, שהוא חלק מזהותנו, אינו מספר לנו דבר על כך; התרשמויות אחרות, אפילו מנשים קרובות אלינו מאוד, לא יביאו אותנו, בדרך כלל, להבנה אמיתית.

למרות כל זאת, נראה לנו שהפמיניזם מחייב הפנמה של ”אחריות פריון“ על הגברים, פשוט כציווי חברתי, למרות שלא יהיה לה בסיס הכרתי מלא. למרות שלא נוכל להבין לעומק מה ההשלכות של מין לא מוגן על בת הזוג שלנו, כיבוד זכויות הגוף שלה מחייב שניקח אנחנו על עצמנו את מלוא האחריות למנוע הריון כשזו אינה בחירתנו המשותפת. מתבקשת מכאן גם נטילת אחריות על תוצאות של מין לא-מוגן, או הריון בלתי רצוי: מי שלא מגן על עצמו מהשלכות הפריון שלו צריך להשתתף בנטל, אם לא בשמחה, של גידול בנו או בתו.

מדד העושר?! /נינה מזרחי

מי צריך את מדד העוני?

עני יודע שהוא עני, ענייה יודעת, מרגישה ומתנהלת כענייה. היא לא צריכה את מדד העוני.

חלב משקית זול יותר מחלב בקרטון, קמח לבן זול יותר מקמח מלא, משקאות ממותקים זולים יותר ממשקאות על בסיס טבעי. בשבילנו העניים, המציאו את הקריסטל, ואת הסופר דרינק, כדי שגם אנחנו נשתה קולה, על ביצי החופש מסתכלים העניים בעצב, מצחיקה המחשבה שיש מי שדואג לחופש של התרנגולות בעוד אותנו כולאים בתוך כלובי עוני אין סופיים. מי יוציא אותנו לחופשי? בסופר ידוע, לא משתלם בכלל לקנות ירקות, על מעדני חלב וגבינות טעימות אין מה לדבר (שלא להזכיר את אלה על בסיס סויה)... בחוגים המעטים שניתנים לילדים מהרווחה ושמקבלים בחינם, התפוסה מלאה. אם את לא במקלט לנשים, או אם הילדים שלך לא בפנימייה הסיכוי שילכו לטיול שווה או בריכה הם קלושים. תחושת האין, היא תחושה שאין בה עתיד, אין בה הווה, והעבר רק מכעיס. האין הוא נצחי, הוא נוכח ולא מרפה. אין לזה ואין לזה, אין כסף לקולנוע, ואין לקניון, אין לחולצה חתיכת ואין כסף לעגיל, אין לחוג, ובטח לא למחשב, אין תקווה, ואין ביטחון, אין עמוד שידרה, אין כסף, אין אויר אין נחמה. ויש, יש הרבה פחד.

עוני אי אפשר ואפילו אסור, למדוד. את מה ימדדו? את הפחד מהבוס? את המרחק ממקום העבודה? איך ימדדו את הפער בין מה שאני יודעת שאני שווה

כעובדת, לבין ההתייחסות של האחראי אלי? כיצד ימדדו את חוסר האונים שאני מרגישה כשאני מבינה שהחוק מקנה לי זכויות שאין סיכוי בעולם שאמצא את הכוחות, האומץ והגב הכלכלי החברתי והאישי כדי לממש אותם? איך ימדדו את המחיר אותו אני משלמת בשביל להשכין שלום בבית? איך מודדים את הידיעה שצריך להסתפק עם מה שיש, עם הבעל שיש לך, הבית הקטן בו את גרה, הסביבה המוזנחת, כי כל אופציה אחרת כלל אינה אפשרית? איך מודדים תשוקה שנלקחה למאכל אהוב ומיוחד, או חלום על חליפת נמר? איך ימדדו לאן הלכו החלומות המתוקים שלי? איך ימדדו את ההיסטריה שאני נכנסת אליה כשהבת שלי חולה והרופא המומחה יגיע רק בשבוע הבא? איך ימדדו את הטיפשות שאיתה אני מתנהלת כשאני מחליטה לעשות צבע, במקום לשלם חשמל? איך אפשר למדוד את הנחמה שמתפשטת בנשמה אפילו אם היא רגעית? איך מודדים את הכעס שמציף אותי בכל פעם כשאני נותנת לילדה שלי רטלון להרגעה, כי הרי כל פיתרון אחר לשקט ושליטה עולה הון כסף?

אם למדוד, שימדדו את מדד העושר. שילכו וימציאו שיטות, טבלאות גרפים ותמונות שיראו לנו מה אנשים עשירים מרגישים ומה הם יכולים לקנות, איפה הם יכולים לגור ובמה הם יכולים לעבוד, לאיפה הם רוצים לנסוע ומתי, איזה רהיטים הם יכולים לקנות וכמה, לאיזה חוגי העשרה הם ישלחו את הילדים שלהם ואת עצמם? למי הם יגידו שלום ומתי, שיראו לנו, למי הם לא צריכים להתחנף ובפני מי לא להתכופף, ממי הם לא מפחדים, שיראו לנו איך ולמי הם יכולים לבוא בדרישות...

העניות והעניים לא צריכים את מדד העוני!

עם החוויה הנוראית שחווה. הם חייבים להדחיק את הכאב בתוכם, ולחוות אותו יום אחר יום, בחלומותיהם, ולסבול מהתוצאות הקשות של החוויות הללו. הילדים שלי הם כבר לא ילדים. הם איבדו את התימונות שלהם. הם חייבים להתנהג כמבוגרים כדי לשמור על עצמם. הם לא בוכים או מתלוננים להוריהם כי הם הבינו שזו לא תהיה הפעם הראשונה שהם יזילו דמעות, ויראו כאב, ולכן הם למדו להדחיק את הכאב, ולהתמודד איתו לבדם.

הילדים שלי לא יכולים לחפש אהבה והקלה אצל הוריהם, כי הם רואים את הפחד גם אצלם. הם מרגישים שאפילו הוריהם זקוקים לנחמה וביטחון. כשהבן שלך חולה או פצוע, הוא יכול לקבל את הטיפול הכי טוב שיש בבית חולים, בזמן שילדי צריכים לחיות עם כאבם ופצעיהם, כי הם לא יכולים ללכת לבית חולים טוב ולקבל טיפול טוב. העובדה שהם ילדים אינה מספיקה בכדי שיקבלו טיפול רפואי בישראל. לכן הם בולעים את הכאב, וסופרים את הימים, מחכים לסוף. הם גם למדו איך להתמודד עם המוות ללא פחד, כי הם מקווים למצוא צדק וחיים טובים יותר בגן עדן.

הילד שלך יכול לקבל טיפול רפואי וחיסונים בזמן. יש לו הזדמנות לחיים בריאים, וספרים חדשים לבית הספר. הילדים שלי לא יכולים. אין להם זכויות. כי הגבולות סגורים, ודבר לא נכנס לעזה. לכן הם צריכים להשתמש בספרים ישנים. הם גם מסתכנים בזיהום, כי אין להם חיסונים בזמן.

הילדים שלי צריכים להתמודד עם החורף הקר, והשמש הצורבת בקיץ, בגלל הקיצוצים בחשמל. הם לא יכולים לשבת מול תנור חם, או מול המזגן בקיץ. בזמן שאת יכולה לתכנן את עתיד ילדיך, וליהנות ממנו, אני אינני יכולה. כי בניגוד לבנד, בני נעול במקום שנקרא עזה. והוא לא יכול לחלום לקבל חינוך טוב במקום מחוץ לעזה. בזמן שאת כאימא מבטיחה לתת לו חיים טובים יותר, אני לא יכולה לתת לבני ערבויות, מהסיבה הפשוטה ששינוי יכולים למות בכול רגע על ידי הפצצה ישראלית, בלי תוכניות, חלומות, כלום.

אחרי הכול את חושבת שבני ראוי לסבל הזה רק כי הוא בן להורים פלשתינאים? או בגלל שהם חיים בעזה? האם את חושבת שהוגן להתנהג אלינו ככה? לחשוף אותנו לסנקציות שממשלך כפתה עלינו? אני מקווה שאת גם מבינה את כאבי.

מתוך הבלוג של מיכל גרניברג, שמתפרסם בעיתון ובאתר האינטרנט "הארץ", יתן באדיבותה לפרסום חוזר אצלנו.

מכתב מאמא בעזה לאמא בשדרות

נג'ווה שייח - אם מעזה

"קראתי את כתבתכם על הילד המסכן הזה, לכן אעריך אם תוכלו לעזור לי להעביר את מילותיי לאם, ולאימהות אחרות, ומי יתן ואנו כאימהות נוכל לעזור לעצור את האלימות בחיי ילדינו, על ידי כך שנחלוק את הדאגות שלנו והכאב שלנו". נג'ווה, אם מעזה.

והנה המכתב לרימה, אמו של יוסי, שנפתח בציטוט מהידיעה על פציעתו של יוסי חיימוב, מעתה, כלשונו:

דיברתי איתו קצת, אבל כשהוא רואה אותי הוא מתחיל לבכות. זה קשה לילד!". המצב בשדרות באופן כללי מאוד קשה, ואני לא יודעת כיצד נוכל להמשיך, איך נוכל להישאר בעיר".

אני לא יכולה לומר דבר מלבד להסכים איתך כאם, על הסיטואציה הטראומטית שבנד חווה. אני גם לא יכולה להתכחש לעובדה שהחיים הופכים מאוד קשים כשאת מבינה שאת בסכנה בכל רגע. אני מבינה באופן מוחלט את דאגותיך, רגשותיך ותחושותיך. אני מפנה אליך מילים אלו כדי שתביני גם את הכאב שלי. הציטוט למעלה הן מילותיה של רימה, אימו של יוסי, שנפצע בשדרות על ידי רסיס קסאם, שנחת במקום בו הוא עבר. וחשבת, מסכן יוסי, כמו שמסכנים ילדים פלשתינאים שלא מתמודדים רק עם מוטוס אף 16, אלא גם עם האפאציים ופעולותיו האלימות של צה"ל בעזה. הם מסכנים כי הם לא יכולים לקבל את הטיפול המעולה שהוא מקבל. הילדים שלי לא יכולים אפילו להתחבא, לילדים שלי אין אזעקה שתזהיר אותם שיש טיל בדרך ושהם צריכים למצוא מקלט להתחבא בו. הילדים שלי לא יכולים לקבל את הנחמה שילדך קיבל. הם לא יכולים לקבל את כל האהבה והטיפול שהם צריכים, כי כל בני משפחתם עשויים להיות מטרה שתימחק באחת. הם עשויים לצפות במוות של הוריהם, או מישהו יקר ממשפחתם. כי הפלשתינאים הם מטרה יומיומית בביתם, עם ילדיהם. הילדים שלי לא יכולים למצוא את הנחמה ההכרחית שבנד צריך בכדי להתמודד

סדנה לבריאות השד

סדנה מטעם עמותת "אחת מתשע"

הסדנה תתקיים באווירה נעימה ונינוחה ותלמד טכניקות לבדיקת שד עצמית, באמצעות מודלים מסיליקון.

ביום חמישי, 15.5.08 בבית אשה לאשה

לפרטים והרשמה ניתן להתקשר לחדוה 04-8650977 או דוא"ל ishahfc@netvision.net.il

עולות לשידור

האינטרנט בנקודת מבט פמיניסטית או כיצד נוכל לרתום אותו לשימושינו

האינטרנט מהווה את מהפכת המידע הגדולה ביותר של ימינו ולא נוכל להתעלם מהשפעותיו, ומהיכולת שלנו להשתמש בו לצרכינו.

עם יהל אס-קורלנדר

יום חמישי 27.5.08 בשעה 20:00

קולקטיב

יום חמישי, 29.5.08

יום שני, 30.6.08

על שיח האזרחות בישראל

מפגש בעקבות הדוח שפורסם באשה לאשה. המציג קריאה פמיניסטית על חוק האזרחות בישראל.

עם אמאני דעיף

ביום ג' 24.6.08 בשעה 20:00

דמי חברות לשנת 2008

חברה יקרה, הנך מתבקשת לחדש את החברות באשה לאשה ולשלם את דמי המנוי בהקדם האפשרי למען נוכל להמשיך ולשלוח לך את דף המידע. תודה! ארלוזורוב 118, חיפה 33276 טל 04-8650977 פקס 04-8641072

שם פרטי ומשפחה _____

ת.ז. _____ טל. _____

כתובת _____

הנני מצרפת בזאת 80 ש"ח עבור דמי חברות לשנה

ו/או תרומה בסך: _____ ש"ח.

שלושה מפגשים על נשים, בית ורכוש

על קרקע, בעלות והזכות לדיור
נורית חג'אג, הקשת הדמוקרטית המזרחית
19.5 יום שני, בשעה 20:00

הבית שלי

המאבק במדיניות הריסות בתים
פאטמי יונס-חברה בועדה העממית נגד הריסות בתים בוואדי ערה
2.6 יום שני, בשעה 20:00

אדוני הארץ, בועלי הארץ

ערין הווארי, מארגון ניסאא וואפק
יום שני, 16.6.08 בשעה 20:00

"נשים בשוליים"

עם דבי ברנשטיין

בעקבות ספרה "נשים בשוליים", העוסק בשוליה החברתיים של העיר תל אביב בתקופת המנדט ומתמקד בחייהן של נשים מהגרות ושל נשים שפרנסו את עצמן ואת ילדיהן. הספר דן בהרחבה בנשים בזנות בתקופה זו ובנשים אחרות שהיו בשוליים החברה של אתם ימים.

ביום חמישי, 12.6 בשעה 19:30

נייר עמדה תהליכי שלום

בעקבות ועידת אנאפוליס, אשה לאשה החליטה ליזום ולנסח מחדש את התכנים, התהליכים והתוצאות הכרוכים בתהליך שלום שמבוסס על צרכים, אינטרסים ורצונות של האוכלוסייה האזרחית. מדיונים שערכו שתי קבוצות מיקוד מתוך הקהילה, בהן השתתפו 30 נשים מלאומים, עדות, מעמדות וזהויות שונות יצא נייר עמדה זה.

ניתן להשיג בבית אשה לאשה ובאתר האינטרנט.

فعا ليات

ورشة عمل لصحة الثدي

ورشة من قبل جمعية "واحدة من تسع" تعقد الورشة بجو لطيف ومريح وتشمل تعليم طرق لفحص الثدي بواسطة نماذج مصنوعة من السليكون يوم الخميس ١٥,٠٥,٠٨ في بيت امرأة لإمرأة للتسجيل وللإستفسار يمكن الإتصال هاتفياً بحدفا على الرقم: ٠٤-٠٩٧٧-٨٦٥ أو عن طريق البريد الإلكتروني ishahfc@netvision.net.i

حول خطاب المواطنة في إسرائيل

لقاء حول التقرير الذي نشرته إمرأة لإمرأة والذي يعرض قراءة نسوية لقانون المواطنة.

مع أماني ضعيف

يوم الثلاثاء ٢٤,٠٦,٠٨ الساعة ٢٠:٠٠

ثلاثة لقاءات حول النساء، الأرض والأملك

عن الأرض، الملكية والحق في المسكن.

نوريت حجاج، القوس الديمقراطية الشرقية

يوم الإثنين ١٩,٠٥,٠٨ الساعة ٢٠:٠٠

بيتي

النضال ضد سياسة هدم البيوت

فاطمة يونس - عضوة اللجنة الشعبية ضد هدم

البيوت في وادي عارة

يوم الإثنين ٢,٠٦,٠٨ الساعة ٢٠:٠٠

بين تهويد الأرض وتذكيرها

عرين هوارى من جمعية نساء وآفاق

يوم الإثنين ١٦,٠٦,٠٨ الساعة ٢٠:٠٠

على الهواة

الإنترنت من وجهة نظر نسوية أو كيف يمكن تجنيده لإحتياجاتنا.

الإنترنت يشكل الثورة المعلوماتية الأكبر في أيامنا ولا

يمكننا التغاضي عن تأثيراته وعن قدرتنا على استعماله لأغراضنا.

مع ياهيل اس-كورلندر

يوم الخميس ٢٧,٠٥,٠٨ الساعة ٢٠:٠٠

"نساء على الهامش"

مع دبي برنشتين

حول كتابها "نساء على الهامش" والذي يخوض

بالهوامش الاجتماعية لمدينة تل أبيب في فترة الإنتداب ويتركز بحياة نساء مهاجرات ونساء قمن بإعالة أنفسهن وأولادهن. الكتاب يخوض بشكل موسع بموضوع النساء ضحايا الدعاية وبنساء أخريات من هوامش المجتمع في تلك الفترة.

يوم الثلاثاء ١٢,٠٦,٠٨ الساعة ١٩:٣٠

"كيان" تنظيم نسوي يقوم. بمناسبة يوم المرأة العالمي

بحملة توعية بهدف تطبيق بنود قانون لمنع التحرش

الجنسي لسنة ١٩٩٨. تتخلل هذه الحملة توزيع

نشرات تشرح القانون اعلاها في اماكن العمل التي

تعمل بها بالأساس نساء عربيات.

المبادرة للحملة اتت بعد توجهات كثيرة لكيان من نساء عاملات عربيات لم يكن على علم كاف لحقوقهم بهذا الموضوع في اماكن العمل.

ما هو التحرش الجنسي؟

التحرش الجنسي هو مُضايقة، تحرش أو فعل ذو طابع جنسي، يتسبب في مُضايقة الآخرين. يتضمّن التحرش الجنسي مجموعة من الممارسات، بدءاً بالانتهاكات البسيطة، مثل التلميحات اللفظية، وحتى المضايقات الفعلية، مثل النشاطات الجنسية، ويعتبر التحرش الجنسي فعلاً مُشيناً بكلّ المقاييس. ليس بالضرورة أن يكون الدافع هو التحرش الجنسي، فقد يُستخدم هذا التحرش أيضاً كوسيلة لمضايقة الآخرين.

إنّ التحرش الجنسي يمكن أن يقع في أماكن عديدة ومختلفة: داخل البيت وخارجه، في كل وقت، في الأماكن العامة وفي مكان العمل. ليس للمتحرش جنسياً صفات مميزة، فمن الممكن أن يكون منتصباً لأي طبقة اجتماعية أو مهنية أو ذات نفوذ. ولهذا، من الممكن أن يجد أي انسان نفسه مُعرّضاً للتحرش الجنسي.

ما هو التحرش الجنسي بموجب القانون الإسرائيلي؟

إنّ التحرش الجنسي، وفقاً لتعريفه في قانون منع التحرش الجنسي لعام ١٩٩٨، هو كل واحد من الأفعال الخمسة الممنوعة التالية:

(١) الابتزاز بالتهديد، حيث يكون الفعل الذي يقوم به الشخص ذا طابع جنسي؛

(٢) الأعمال المُشينة.

(٣) عروض متكررة ذات طابع جنسي، توجهات متكررة مُوجهة للشخص، تركز على هيئته الجنسية، وقد أظهر للمتحرش أنه غير معنيّ بالعروض أو بالالتفاتات المذكورة.

(٤) هناك حالات معينة تُعتبر بمثابة تحرش جنسي، حتى إذا لم يُبد المتحرش به أنه غير معنيّ بالعروض أو بالالتفاتات المذكورة أعلاه، مثلاً: إذا كان قاصراً أو قاصراً قديماً،

إذا كان مُعالجاً في إطار العلاج النفسي أو الطبي - من خلال استغلال تعلّقه بالمعالج؛

إذا كان عاملاً في إطار علاقات عمل، أو شخصاً قيّد الخدمة مثل جندي - من خلال استغلال السلطة في علاقات العمل أو في الخدمة؛

إذا كان طالباً (غير قاصر) وحتى طالب جامعي، من خلال استغلال علاقة السلطة في التعليم، من قبل المعلم أو المحاضر الخ..

(٥) تعامل إذلائي أو مُهين تجاه الشخص بالنسبة إلى جنسه أو هيئته الجنسية، بما في ذلك ميوله الجنسيه. في هذه الحالة، أيضاً، لا حاجة في أن يبدي المتحرش به أنه غير معنيّ.

كيف يمكن أن تبدي رفضك للتحرش الجنسي؟

إنّ إظهار الرفض يكون إمّا بالسلوك الواضح والصریح أو باللفظ الواضح. وصحّي للمتحرش أنك غير مُوافقة على تصرفاته، فمن المهمّ إظهار الرفض بشكل واضح، بصورة يفهمها الشخص العاديّ.

ما هو التنكيل؟

التنكيل هو كل نوع من الإصابة التي مصدرها التحرش الجنسي، أو شكوى أو دعوى، تمّ تقديمها جراء تحرش جنسي. إن التنكيل هو جريمة جنائية من الممكن أن يُعاقب مرتكبها بالسجن مدة أقصاها ثلاث سنوات. التحرش الجنسي في مكان العمل

ظاهرة التحرش الجنسي مُنتشرة في أماكن العمل، وذلك لعدة أسباب، منها عدم توازن القوى بين المُشغل والعمال، استغلال النفوذ من طرف

المسؤول المباشر عن العامل، أو من قبل ربّ العمل من جهة، وخوف العامل من فقدان لقمة عيشه، في حال تقدّم بشكوى من جهة أخرى. هناك سبب آخر وهو استعمال التحرش كوسيلة للتنكيل بالعمال. مثلاً: ضدّ النساء لجراّتهم على منافسة الرجال في وظائف يعتبرونها "رجالية". منع التحرش الجنسي في مكان العمل يلزم قانون منع التحرش الجنسي المُشغل باتّخاذ إجراءات معقولة من أجل تفادي التحرش الجنسي أو التنكيل المُمارس في إطار علاقات العمل، وذلك في حال كانت من قبل زميل في العمل، أو من قبل مسؤول من قبل ربّ العمل، مثلاً: نائبه أو أيّ مسؤول مباشر عن العمال. ولهذا الغرض عليه:

(١) تحديد طريقة ناجعة لتقديم شكوى عن التحرش الجنسي أو التنكيل واستيضاح الشكوى، مثل تعيين مسؤول عن التحرشات في العمل يمكن التوجّه إليه؛

(٢) المُعالجة الناجعة لحالة من التحرش الجنسي أو التنكيل كان المسؤول على علم بهما، وأن يقوم، كذلك، بكلّ ما يستطيع القيام به من أجل منع تكرار الأعمال المذكورة، والسعي إلى إصلاح الضرر الذي لحق بالمُشتكي من جراء التحرش أو التنكيل، مثل اتخاذ الإجراءات اللازمة ضدّ المُتحرش.

يلزم القانون المُشغل الذي يقوم بتشغيل أكثر من ٢٥ عاملاً، بالإضافة للإجراءات المذكورة، بأن يقوم بوضع وتحديد نظام تردّد فيه المسائل الجوهرية الخاصة بأوامر القانون في ما يتعلّق بالتحرش الجنسي والتنكيل في إطار علاقات العمل، حيث تُفضّل فيه طرق تقديم الشكوى المتعلقة بالتحرش الجنسي أو التنكيل ومعالجتهما، حسب ما حدّده المُشغل. يجب أن يقوم المُشغل بنشر النظام بين عامليه.

إن القانون يلزم المشغل بتعيين مشؤولة (بقدر الأمكان أو مسؤول) عن منع التحرش الجنسي في مكان العمل بحيث يمكن التوجه إليها بأي شكوى أو غستشارة او استفسار بكل ما يخص التحرش الجنسي.

إن المُشغل الذي لن يقوم بواجباته، حسب ما ذكر أعلاه، يكون مسؤولاً عن ارتكاب المُخالفة المدنية التي اقترافها عامله، أو المسؤول من قبله، حتى إذا لم يكن عاملاً من قبله، في إطار علاقات العمل ويلزم بدفع غرامة مالية.

تقادم الدعوى

تتقادم دعوى التحرش الجنسي، بحيث لا تبث المحكمة الدعوى لسبب ظلم وقع بسبب التحرش الجنسي، إذا تمّ تقديمها بعد مضيّ ثلاث سنوات من يوم توفر الدواعي.

كيف يمكنك أن تردّي إذا تعرّضت لتحرش جنسي؟

التحرش الجنسي والتنكيل هما مخالفات للقانون، ولهذا يسمح القانون بإمكانيتين للتعامل معهما:

الإجراء الجنائي: التحرش الجنسي هو جريمة جنائية والعقوبة القصوى لها هي السجن لمدة سنتين (وأكثر في حال كانت جريمة نُص عليها في قانون العقوبات، مثل الفعل المُشين)، فيمكنك التوجّه للشرطة بشكوى ضد المتحرش أو ربّ العمل إذا حصل في إطار العمل.

الإجراء المدني: التحرش الجنسي والتنكيل هما مخالفات مدنية، ولهذا يحقّ لك التوجّه بدعوى ضرر للمحكمة ضد المتحرش أو ضد ربّ العمل إذا كان حصل في إطار العمل. ومن صلاحية المحكمة أن تحكم في مخالفة تحرش جنسي أو تنكيل بتعويض لا يزيد عن ٥٠,٠٠٠ ش.ج.، من دون إثبات ضرر. ويكون هذا المبلغ مرتبطاً بارتفاع جدول الغلاء، وهذا يختلف عن التعويضات العادية التي تشتتط إثبات ضرر.

أسوات - نساء - فلسطينيات مثليات
١١٨ شارع الرلوزوروف، حيفا ٣٣٢٦
تلفون: ٠٤-٨٦٦-٢٣٥٧-٤-٩٧٢
فاكس: ٠٤-٨٦٤-٩٠٧٢-٤-٩٧٧
www.aswatgroup.org